

До

Председателя на научното
жюри, съгласно Заповед № 246/
14.09.2022 г. на Директора на ИИКТ
– БАН, относно провеждане на
процедурата по защита на
дисертацията за присъждане на
образователна и научна степен
“доктор“ на Христо Константинов
Блидов

РЕЦЕНЗИЯ

от

от проф. д-р Мария Славова от ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“

Уважаема госпожо председател,

Със Заповед № 246/14.09.2022 г. на Директора на ИИКТ на БАН, на основание чл. 4, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и с решение на Научния съвет на ИИКТ, съгласно протокол № 9/14.09.2022 г., във връзка с процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 4.6. „Информатика и компютърни науки“, по докторска програма 01.01.12. „Информатика“, относно провеждане на процедурата по защита на дисертацията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Христо Константинов Блидов, на тема: „Интелигентни методи за анализ на процеси в правораздаването“, съм определена за член на журито и следва да представя рецензия относно дисертационния труд.

1. Познавам Христо Константинов Блидов още като студент по право в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“, а по-късно - като практикуващ юрист и докторант в ИИКТ на БАН.

В професионалната си практика докторантът съчетава научно-изследователска дейност в областта на информатиката и правото, което представлява благоприятна основа за новаторско мислене и приноси в няколко научни области. На това съчетание се дължат практическите му познания в областта на компютърните науки и експертния му капацитет във всички области на правото.

Професионализмът и практическия опит на Христо Константинов Блидов обосновават положителната оценка на неговото дисертационно изследване, основанията за която се проявяват в представените материали и документи в процедурата за защита на дисертационния му труд.

2. За участието си в процедурата Христо Блидов представя списък на научните си публикации, общо шест на брой, публикувани в годните на работа върху дисертацията.

Представените публикации показват развитието на научните и професионални интереси на докторанта, съдържат приносни елементи, усъвършенстват съществуващите знания в доктрината по управление на правораздаването чрез компютърни умения.

Направените в дисертационния труд и публикациите изводи се основават на критичния поглед на докторанта върху състоянието на науката и практиката в правния домейн по въпроса и относно познаването на научната литература, която е **цитирана коректно**.

Прегледът на дисертационния труд показва, че докторантът е посветил научните си усилия на актуални проблеми на управлението на правораздаването с интелигентни способи, които да осигуряват

субоптимални разпределения на ресурсите в правораздаването на основата на обективна преценка, която традиционно липсва в сферата на изследване.

Основната цел на дисертационния труд е със средствата на съвременните парадигми от областта на интелигентните системи да се анализират процесите в правораздаването. За постигането на така поставената цел са формулирани задачи, които сами по себе си съдържат новаторски подход при разглеждане на състоянието на правораздаването у нас. Сред задачите следва да се отбележи стремежът да се изберат подходящи интелигентни техники за анализ на процесите в правораздаването и да се приложи апаратът на Обобщените мрежи (ОМ), и апаратът на Интуициониските размити множества (ИРМ) за подвойковите сравнения и оценки на поведението на участниците в процесите в правораздаването. Особен интерес представлява прилагането на подходи при анализ на правораздаването като алгебричния апарат на индексираните матрици, когато се налага прилагането на алгебрични операции над матрици с различни размерности и интуиционистките размити множества като математически инструмент за третиране на неопределеността. ИРМ се използват за подвойковите сравнения и оценки на поведението на обектите по критерии, както и за определяне на стойностите на праговете на корелация между критериите и праговете на допустима грешка, които са необходими в процеса на вземане на решение. Решаването на тези задачи позволява да се пристъпи към разработването на модели на фазите на съдебния процес, в тяхната логическа последователност – от редовните до извънредните съдебни производства.

Дисертационният труд е в обем от 154 страници и съдържа 130 източника. Изследването е разработено с подкрепата на проект № КП-06-H22/1 „Теоретични изследвания и приложения на интеркритериалния

анализ“. Наукометричните показатели, сравнени с минималните изисквания за образователната и научна степен „доктор“, съгласно Правилника за специфичните условия за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИИКТ на БАН са 48 точки при минимални изисквания за 30 точки. Изпълнени са условията на ГПЗРАСРБ и Правилника за специфичните условия на ИИКТ на БАН.

3. Основната значимост на изследването е в прилагането на интелигентни методи за моделиране на процеси в правораздаването, което да ограничи обективното състояние на обекта на изследването от неизбежните субективни въздействия в сфера на управлението на обществените отношения чрез съдебни актове. Използването на приложните аспекти на компютърната интелигентност, на теорията на вземане на решения, на информационните технологии към изграждане на съвременни системи за анализ и оценка на сложни процеси и системи, като правораздаването, е първото по рода си научно изследване и то дава надежда за преодоляване на порочни явления в дейността на съдебната власт, чрез обективиране на елементите на съдебните производства.

Социалното значение на дисертационното изследване може да се предполага, но самият факт, че са изведени модели на производствата в правораздаването създава очакване за усъвършенстване на състоянието на една чувствителна среда чрез планиране на ресурсите в изчислителни инфраструктури, конкретно социални поведенчески модели на колективния интелект, инспириирани от параметризацията на алгоритмичните рамки в създадените модели.

Чисто юридическата глава първа на изследването и юридическите постановки в основната глава на изследването – глава трета, са необходима предпоставка за същностната дейност на докторанта, която

по своята новост в правните научни изследвания ще търси и своята рефлексия в правното мислене. Съчетаването на два основни метода на изследване, съответни на правната и на информационната наука, носят белезите на неочекваност за правния поглед и на откриване на отправна основа за усъвършенстване на всички видове процесуални производства, макар докторантът да се ограничава само в гражданското процесуално право.

Приносна характеристика на труда е и **разказът в скоби**, който го разграничава от обичайните дисертационни разработки и му придава допълнителна актуалност и полемичност. Следва да се отбележи последователния анализ на отличителните белези на отделните фази на процеса и настойчивите паралели със съществуващите сходства в другите административни и съдебни производства.

На с. 133 в дисертацията са формулирани осем научно-приложни резултата, които представляват оригинален принос в науката. Критерий за това е новостта на достигнатите изводи, тяхната непосредствена приложимост в правораздаването и обективността на анализа на състоянието на обекта на изследване.

Така Моделът на обобщена мрежа на първата фаза от първоинстанционното производство от общия исков процес, представен на фиг. 3.2., с. 67, с 6 прехода, 22 позиции и 4 вида ядра: първоинстанционен съд, ищец, ответник и съдебни книжа е успешен опит да се изрази характеристиката на производството.

Моделът на обобщена мрежа на втората фаза от първоинстанционното производство от общия исков процес, представен на фиг. 3.4., с. 86, с 12 прехода, 32 позиции и 3 вида ядра: име и данни на ищеща, име и данни на ответника, документи на ищеща успешно установява спецификата на производството.

Моделът на обобщена мрежа на въззвиното производство от общия исков процес, представен на фиг. 3.6., с. 101, с 6 прехода, 23 позиции и 5 вида ядра: първоинстанционен съд, първоинстанционен съд, изпълняващ различна функция от горното ядро, въззвивен съд, въззвивник, въззвиваема страна извежда особеностите на въззвиното производство и определява възможните препоръки за подобряването на работа на участниците в него.

Моделът на обобщена мрежа на касационното производство от общия исков процес, представен на фиг. 3.8., с. 113, с 5 прехода, 20 позиции и 4 вида ядра: въззвивен съд, касатор, ответник по касационната жалба, Върховен касационен съд носи верните белези на производството.

Моделът на обобщена мрежа на производството по отмяна на влязло в сила съдебно решение, представен на фиг. 3.10., с. 126, с 6 прехода, 23 позиции и 5 вида ядра: архив, първоинстанционен съд, ищец, молител, ответник, Върховен касационен съд сочи особеностите на това извънредно производство в сравнение с предходните четири модела.

Към изследването на интелигентните методите за управление на правораздаването и извода за нарастването на прилагането на изкуствения интелект могат да се отправят критични бележки, които са естествена последица от обективната изменчивост на материята, непрекъснатите нововъведения, които заместват без уговорки и време за реагиране и без това комплицираните действащи институти на процесуалното право и тяхното приложение на практика.

Изследователският поглед на докторанта е безспорно полезен заради практическата стойност на констатациите. Проектирани модели се базират на аналитични констатации, които са предпоставка за предложения с оглед на бъдещото право и практиката по приложението му.

4. Разсъжденията на докторанта безспорно са предпоставка за професионални дебати в бъдеще и са предпоставка за научна дейност чрез надграждане на постигнатото в изследването. Приложението на най-новите постижения в областта на проектирането на високо ефективни алгоритми за обработка на данни, позволяват изводите на дисертационния труд да се използват в практическата дейност на съда, прокуратурата, органите наизпълнителната и законодателната власт.

Общата оценка на дисертационния труд, на автореферата и на публикациите на докторанта е положителна. Статиите в периодиката са на актуални теми и водят до полезни за развитието на доктрината изводи.

5. На основата на представения анализ на дисертационния труд следва да се заключи, че докторантът и неговото изследване отговарят на критериите, изведени в специалната правна уредба и са изпълнени изискванията, предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България за получаване на образователната и научна степен «доктор». С оглед на приносите в дисертационния труд и професионалната дейност на докторанта, препоръчам на журито да вземе решение, с което да присъди образователната и научна степен «доктор» на Христо Константинов Блидов.

На основание

ЗЗЛД

01.11.2022 г.

гр. София